

Sto księzek, które warto przeczytać!

Autor: LJ
23.06.2010.

To nie lista lektur, lecz spis 100 księzek polecanych przez portal "Wirtualna Polska". Może co najmniej jedną pozycję uda się zaliczyć podczas tych wakacji? Wpisujcie do komentarzy te książki, które nie znalazły się, a Waszym zdaniem powinny być umieszczone na tej liście, bądź recenzje przeczytanych pozycji.

- Biblia - Pismo święte

Możesz być wierzącym lub niewierzącym, mieć taki lub inny stosunek do religii, ale Biblia jest najczęściej tłumaczona i sprzedana w największej ilości egzemplarzy książek świata, której wpływ na ludzką kulturę jest nie do przecenienia. Czy zatem nie ona powinna otwierać listę księzek, które trzeba w życiu przeczytać?

- Lewis Carroll, Alicja w krainie czarów

Niezapomniana, klasyczna powieść na pograniczu snu i jawy. Zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych. Tytułowa bohaterka w pogoni za Białym Królikiem wpada w podziemny tunel i za pomocą magicznych ciasteczek zmieniających wzrost dostaje się do fantastycznej krainy, w której wszystko może się zdarzyć. Ta powieść Lewisa Carrolla, wybitnego matematyka i profesora Oxfordu, uznano za arcydzieło literatury fantastycznej.

- H. Ch. Andersen, Bałnie

Najpiękniejsze bałnie Andersena, skierowane do najmłodszych czytelników.

- Douglas Adams, Autostopem przez galaktykę

Młody Ziemianin Arthur Dent dowiaduje się z przerażeniem, że jego najbliższy przyjaciel Ford Prefect jest kosmitą, Ziemia zaś za chwilę zostanie unicestwiona, gdy podobno leży na trasie planowanej kosmicznej autostrady. Stosowna informacja została nawet wywieszona w jakimś galaktycznym urzędzie na Alfa Centauri, ale... Ziemianie jej nie oprotowali. Zniszczenie ojczystej planety to dla Arthura dopiero początek niewiarygodnych przygód w czasie i przestrzeni. Ford zabiera go statkiem kosmicznym w podróż po galaktyce. Jego przyjaciel zbiera materiały do nowej edycji przewodnika - komendium wszelkiej wiedzy i podróży - "Autostopem przez galaktykę". W czasie tej podróży Arthur spróbuje pojąć sens życia, a także rozwiązać jedną z największych zagadek kosmosu...

- Fiodor Dostojewski, Biesy

W Rosji nastają niepewne czasy. Gdy ruch rewolucyjnych demokratów zyskuje na sile, ożywają rozmaite ideologie - groźne, zachłanne, nierzeczywiste. Na frontach walk lewicowych idealistów i konserwatywnego establishmentu rodzi się terroryzm...

Biesy to brutalnie szczerą opowieść o politykach i myśli społecznej nie tylko dziewiętnastowiecznej Rosji - to uniwersalne ostrzeżenie przed złem zaklętym w marzeniach o powszechnym szczęściu dla wszystkich ludzi. Dostojewski pisze mądrze i ironicznie. Stał w obronie zwykłego człowieka, którego różni owładnięci przez diabła ideolodzy próbowali przycisnąć na miarę własnych pomysłów. A jednocześnie zapowiada totalitarne koszmary XX wieku, które straciły jednostkę z pola widzenia...

- Guenter Grass, Blaszny bębenek

Książka, otoczona niegdyś atmosferą skandalu, będąca obiektem nienawistnych napaści, a jednocześnie wydawana w milionach egzemplarzy na całym świecie, nagradzana, przeniesiona na ekran przez Volkera Schlöndorffa, wszechstronnie analizowana i komentowana - jest powieścią uznaną za najważniejszą dzieło powojennej literatury niemieckiej.

Na historyczne wydarzenia: wybuch II wojny światowej, zajęcie Gdańska przez Armię Czerwoną, exodus Niemców z miasta, Grass patrzy oczami swojego niezwykłego bohatera, Oskara Matzeratha, chłopca, który w wieku 3 lat przestał rosnąć i odtąd swoje uczucia wyraża jedynie za pomocą blaszanego bębna.

- J. D. Salinger, Buszujący w zbożu

Książka opowiada o dwudniowej odysei Holden Caulfielda, zbuntowanego nastolatka, który w przeddzień Bożego

Narodzenia ucieka ze szkoły i błądzi po ulicach Nowego Jorku.

Holden nie zgadza się na świat dorosłych, w którym dostrzega tylko fałsz i zwyrodnienie - jak Piotruś Pan nie chce być dorosłym, ponieważ tylko dziecko jest dla niego uosobieniem niewinności i autentyczności.

- Fiodor Dostojewski, Bracia Karamazow

Uznana za arcydzieło ostatnia powieść Dostojewskiego. Opowiada dzieje czterech braci, których ścisła tragedia: zabójstwo ojca. Każdy z nich, obciążony własnymi winami, kierowany emocjami i pośledzeniem, na swój sposób uścisuje odnalezioną miejsce w mrocznej mozaice rodziny Karamazowów.

Powieść rosyjskiego mistrza jest uznawana za jedno z największych dzieł w historii literatury. Obok wątków obyczajowych porusza fundamentalne problemy, z którymi zmaga się ludzkość: pytanie o istnienie Boga w racjonalnym świecie, trwałość wartości w obliczu zmian i niewiadome kręcenie człowieka między złem i pokutą.

- W. S. Reymont, Chłopi

W epickim fresku życia polskiej wsi z przełomu wieków znajdujemy wiele wątków myślowych filozoficznych i estetycznych modernizmu. Impresjonistyczne opisy pełne są tu z sytuacjami opisanymi na sposób ekspresjonistyczny. Naturalizm znajduje tu swoje odbicie w budowie niektórych postaci (Jagna), gdzie główny akcent położony jest na afekty instynktowne. Przede wszystkim jednak jest to zapis obyczajów i mentalności odchodzącej społecznie wiejskiej.

- Neal Stephenson, Cykl barokowy

Stephenson ma niepowtarzalny dar: skomplikowane idee przedstawia w sposób zarazem prosty, zabawny, rozczerwajający i przyprawiający o dreszcze. Stephenson dokonuje przewrotnego zabiegu: łączy scenariusz z przeszłości, z przełomu XVII i XVIII wieku, i osadza akcję powieści w Europie i na północno-wschodnim wybrzeżu Ameryki.

- M. Houellebecq, Człłstki elementarne

Młody biolog, przesiadujący w nieskończoność nad swoją pracą, i jego przyrodni brat, pogracający się w kryzysie psychicznym nałogowy konsument pornografii, zdaniem autora uosabiają dwa skrajne sposoby życia w cywilizacji współczesnej.

Życie obu bohaterów i ich matki toczy się w świecie niezdolnym do szczelności ani jakichkolwiek innych uczuć. Kiedy obsesje seksualne przywodzą jednego z braci na skraj obłędu, drugi pracuje nad genetycznym modelem nieśmiertelnej i bezpłciowej istoty ludzkiej.

- Frank Herbert, Diuna

Pierwszy tom dzieł pustynnej planety Arrakis, zwanej Diuną. Jest ona źródłem najcenniejszej substancji we Wszechświecie - specjału narkotyku o zadziwiających właściwościach geriatrycznych, umożliwiającego nawigatorom statków kosmicznych zagłębienie w nurt płynącego czasu. Ten, kto włada Arrakis, trzyma w swoich rękach klucz do Cesarstwa i Wszechświata.

- Stendhal, Czerwone i czarne

Pogracany w materializmie i hipokryzji społeczeństwo Francji staje na drodze kariery inteligentnego i ambitnego młodzieńca, Juliana Sorel. W bezwzględnych pragnieniach osiągnięcia awansu społecznego Julian, syn ubogiego cieśli, nie waha się odgrywać roli oportunisty i cynika, jak również z zimnym wyrachowaniem rozkochuje w sobie kobiety, które mogą mu pomóc w zrobieniu kariery.

- Borys Pasternak, Doktor Żywago

Księżka jest epickim a zarazem poetyckim freskiem, ukazującym rewolucję przez pryzmat losów pojedynczego człowieka, protestem przeciw niszczeniu wszystkiego, co w nim indywidualne, wolne i twórcze. Realistyczny opis ścisły z impresyjną wizją rewolucji jako żywiołu, który Pasternaka jednocześnie fascynuje i przeraża.

- Cervantes, Don Kichote

Ubogi szlachcic Alonzo Quijano z Manczy, bez reszty pochłonięty lekturą romansów rycerskich, popada w obłęd, przybiera imię Don Kichota i w groteskowym przebraniu, na wynędzniałym koniu Rosynancie wyrusza w świat, by wzorem dawnych rycerzy bronią słaabych i bezbronnych oraz naprawiać złe. Na swojego giermka wybiera wieśniaka Sanczo Pansę, załdam serca czyni wiekszą dziewczynę Dulcyneę z Toboso. Don Kichote zupełnie nie liczy się z realiami, żyje marzeniami i ideałami, toczy boje z olbrzymami i czarnoksiężnikami - i jako taki na stałe wpisuje się w

zbiorow± wiadomoœæ.

- Astrid Lindgren, Dzieci z Bullerbyn

To piêkna opowieœæ o grupie dzieci zamieszkuj±cych ma³e miasteczko Bullerbyn. Autorka barwnie opisuje liczne przygody, które przytrafi³y siê grupie przyjaci³³ oraz ich rodzinom. Ciep³a historia podkreœla siê przyja³ni i jej rolê w ¿yciu. Ksiêzka zosta³a wydana w wersji kolekcjonerskiej.

- Miko³aj Gogol, Martwe dusze

Powieœæ Gogola wyros³a z satyryczno-moralizatorskiej tradycji oœwieceniowej (A.R. Lesage, H. Fielding), a groteskowy zamys³ jej tematu podsun³ Gogolowi A. Puszkina. Sk³ada siê z serii epizodów po³±czonych postaci± obrotnego krêta³a, prezentuje galeriê oryginalnych typów - k³amc³³, sk³pc³³, marnotrawc³³ - reprezentant³³ ziemiañstwa, wype³niona jest groteskowymi opisami ¿ycia prowincji, miêdzy które w³ata Gogol dygresje naznaczone przeœwiadczaniem o wspania³ym przeznaczeniu Rosji. G³ówny bohater, Cziczikow, pragnie wydobyæ siê z nêdzy, by siê wzbogaciæ wymyœla prosty sposób: w pañszczyñskiej Rosji do w³aœci³ciela ziemskiego nale¿a³y dusze ch³op³³, tak¿e tych, którzy ju¿ poumierali.

- Albert Camus, D¿uma

Akcja D¿umy, powieœci, która przynios³a pisarzowi œwiatowy rozg³os, rozgrywa siê w opanowanym przez epidemiê Oranie. Miasto, zamkniête i ca³kowicie pozostawione swej tragedii, stanowi alegoriê nie tylko okupowanej Francji, ale w og³ole losu ludzkiego. Wprowadzaj±c postacê doktora Rieux, Camus przedstawia mo¿liwoœæ przezwycie¿enia sytuacji egzystencjalnej cz³owieka w absurdalnym œwiecie...

- Ernest Hemingway, Komu bije dzwon

Najs³ynniejsze - i najbardziej ambitne artystycznie dzie³o Ernesta Hemingwaya. Ukoñczona latem roku 1940 powieœæ wykorzystywa³a obserwacje i doœwiadczenia pisarza wyniesione z dwukrotnego, w sumie kilkunastomiesiêcznego pobytu w ogarniêtej woj± domow± Hiszpanii. Autor okreœli³ w niej wspania³e portrety psychologiczne. Ludzki wymiar tocz±cej siê walki, ludzkie s³aboœci i za³amania, a tak¿e nieupozowane, powszednie bohaterstwo walcz±cych w obronie republikañskiej wolnoœci partyzant³³ sprawiaj±, ¿e powieœæ Hemingwaya wytrzyma³a próbê czasu.

- Mika Waltari, Egipcjanin Sinhue

Najs³ynniejsza powieœæ historyczna Walteriego; barwny, ale ca³kowicie wierny prawdzie historycznej obraz czas³³ rewolucji religijnej i spo³ecznej faraona Amenofisa IV (Echnatona), opisaney w pamieñniku egipskiego lekarza. Sinuhe, jako kr³owski trepanator zwi±zana z najwybitniejszymi osobistoœciami epoki, zostaje wmieszany w ówczesne wydarzenia i intrygi. Cieszc siê bezgranicznym zaufaniem "w³adcy Nilu", przemierza w misji Syriê, Babiloniê, Kretê i kraj Hatti, prze¿ywa wojny i przeœladowania, kocha i nienawidzi, by wreszcie u schy³ku ¿ycia poznaæ straszliw± tajemnicê zwi±zan± ze swymi narodzinami i odkryæ w³asne przeznaczenie, które nie mog³o siê wype³niæ skutkiem przedziwnych zrz±dzeñ losu.

- Ken Follett, Filary ziemi

Fabu³a ksiêzki, bêd±cej tak¿e opowieœci± o niezwyk³ej mi³oœci rozgrywa siê wok³³ trwaj±cej blisko czterdzieœci lat budowy wielkiej katedry w Kingsbridge. Walka o w³adzê, intrygi, seks i mroczne tajemnice, w po³±czeniu z b³yskotliw± mieszkank± ludzkich emocji - mi³oœci i nienawiœci, lojalnoœci i zdrady, nadziei i desperacji wraz z galeri± niezapomnianych postaci tworzc± porywaj±c± opowieœæ, która wci±gnie ka¿dego czytelnika.

- Rablais, Gargantua i Pantagruel

Kipi±ca od rubasznego humoru opowieœæ o dynastii dobrych olbrzym³³³, kr³³³³ krainy w Turenii. Ich niekoñcz±ce siê uczty, ¿arty, komiczne fortele, pojedynki i bitwy, parodystyczne debaty z teologami, prawnikami, filozofami i innymi ówczesnymi autorytetami s± ci±gle aktualn± krytyk± "œwiata oficjalnego" i jego najwa¿niejszych instytucji. Pisarz domaga siê poszanowania tylko jednej zasady: "czyñ, coœ siê podoba!". Zawarte w powieœci obrazy picia, jedzenia, trawienia, a tak¿e innych fizjologicznych czynnoœci, wesz³y do skarbicy œwiatowej kultury. Utwór napisany barwnym jêzykiem, przekszta³ci³ prastare motywy literackie w wizjê "œwiata na opak", która do dziœ³ zdumiewa i fascynuje.

- F. S. Fitzgerald, Wielki Gatsby

Opublikowana w 1925 roku powieœæ F. Scotta Fitzgeralda sta³a siê natychmiast bestsellerem w Stanach Zjednoczonych. Przet³umaczona nastêpnie na wiele jêzyk³³³, sfilmowana w roku 1973 z Robertem Redfordem w roli tytu³owej, uznana zosta³a przez krytykê amerykañsk± za arcydzie³o, za wspania³± powieœæ o mi³oœci jako sile sprawczej, motorze wszelkich dzia³añ, wysi³k³³ i marzeñ. Jest te¿ "Wielki Gatsby" arcyzabawn± panoram±

obyczajow± Ameryki z pierwszych lat po I wojnie światowej, jest powieścią o wielkiej artystycznej trwałości, zdolnej przemawiać do kolejnych pokoleń czytelników i ciągle ich wzruszać.

- Witold Gombrowicz, Trans-Atlantyk

Akcja powieści wydanej w Paryżu w 1953 r. osnuta jest - przynajmniej pozornie - wokół przybycia Gombrowicza do Argentyny w przeddzień wybuchu drugiej wojny światowej. Bohater-narrator trafia do środowiska polskiej emigracji w Buenos Aires, której obyczaje - przyjęcia w ambasadzie, patriotyczne imprezy, kłótnie, spiski, polowania - stanowi karykaturę życia i mentalności dawnych Sarmatów. Ta książka to próba rozrachunku z tradycją narodową, zastygłą w postaci podniosłych mitów i stereotypów emocjonalnych. Styl narracji jest mistrzowską parodią barokowej prozy polskiej XVII i XVIII w.

- Julio Cortazar, Gra w klasy

To książka szczególna: można ją czytać w nieskończoność, odkrywając coraz to inne konteksty, układając za każdym razem nowe warianty zakończenia poszczególnych wątków, zmieniając kolejność rozdziałów i stron. Ta książka przypomina zabawę w klocki, kiedy z małych sześciąt powstaje pałac albo most - możliwości są nieograniczone, zwłaszcza gdy klocki dostaną się w ręce dziecka, które ożywi je swoją wyobraźnią. "Gra w klasy", najsłynniejsza pozycja w dorobku Julio Cortazara, to "zabawka dla dzieci starszych" - autor daje klocki, a sam staje z boku i patrzy, co czytelnik z nich ułoży, zmuszając go tym samym do współdziałania. Powieść ukazała się w Polsce w roku 1968, stając się niemal z miejsca - i na długie lata - biblią ówczesnej młodzieży. Czy dzisiejszy czytelnik będzie jeszcze umiał mówić po "gliglińsku"? Czy wzruszy się do łez, czytając list Magi do Rocamadoura? Aby się przekonać, trzeba sięgnąć po tę książkę.

- Thomas Mann, Czarodziejska góra

Hans Castorp, świeżo upieczony inżynier z Hamburga, przyjeżdża w pierwszych latach XX wieku do Davos, by odwiedzić tam swego kuzyna Joachima Ziemssena, którego dobrze się zapowiadają karierę wojskową przerwać, trudno wtedy uleczone, problemy z płucami. Wizyta owa miała trwać trzy tygodnie - jednak stwierdzenie również i u gościa początków gruźlicy przedłuża go na lata.

- Nikos Kazantzakis, Grek Zorba

Aleksy Zorba - człowiek wolny, żyjący w ścisłym związku z naturą, poddający się jej prawom, czerpiący radość ze wszystkiego, co go otacza - niczym Odys błądzi po morzach i lądach, a także między teoriami i systemami. Zorba, bez zniekształcającego pryzmatu rozśledku, odczuwa istnienie ziemi, wody, zwierząt i Boga. W momentach silnych wzruszeń, kiedy nie potrafi znaleźć odpowiednich słów, bierze w dłonie santuri, gra i tańczy, wyrażając tańcem swój zachwyt, cierpienie, radość i ból, swoją filozofię życia.

- Jonathan Swift, Podróż Guliwera

Utwór znany jest szerokiemu kręgowi odbiorców najchętniej w jednej z wielu wersji skróconych, wydobywających z tej wielowątkowej powieści tylko wątek fantastyczny. Jednak książka to zarówno niezwykle fantastyczna, jak i satyra na społeczeństwo angielskie XVII/XVIII w. Dzięki niej możemy ogólnoludzką, gdyż każde społeczeństwo i każdy naród znajdzie w nim własne wady, a każdy człowiek w rysach i naturze Yahoo siebie samego.

- Szekspir, Hamlet

Tytułowemu bohaterowi duch ojca objawia tajemnicę zbrodni, której stać się ofiarą. Książka nie może uwierzyć w nieprawdę panującą na królewskim dworze, a sama zbrodnia staje się podstawą do zwątpienia w sens życia pozbawionego sprawiedliwości, wplątanego w nieuniknione intrygi. Hamlet staje przed trudnym wyborem: zabić Klaudiusza - mordercę ukochanego ojca i unieszczyć liwię w ten sposób Gertrudę - matkę księcia, wdowę po zmarłym i, paradoksalnie, nową żonę oprawcy lub pozostać biernym, co wiązałoby się z nieuszanowaniem ostatniej woli ojca, jak jest zemsta.

- J. M. Coetzee, Hańba

Się powieści stanowi wnikliwe, wiarygodnie nakreślone portrety ludzi stojących wobec dramatycznych wyzwań, próbujących określić siebie wobec oczekiwań innych i zmieniającego się na ich oczach świata, a także wobec zasadniczych dylematów etycznych. Ludzi, którzy uwikłani w niejednoznaczne sytuacje odkrywają, że dokonując najistotniejszych życiowych wyborów, są zawsze sami...

Trudno uwierzyć, że koneser kobiecych wdzięków i wielbiciel poezji romantycznej częściej doświadcza nudy niż miłośnik. David Lurie, dwukrotnie rozwiedziony pięćdziesięciodwuletni profesor literatury na uniwersytecie w

Kapsztadzie, Źwiadomie burzy swój Źwięty spokój. Nawiazuje romans z m³odziutk± studentk± i wkrótce potem, zaskarżony przez ni±, traci pracê i szacunek otoczenia. Wizyta u córki Lucy i zmiana trybu Źycia ujawniaj±, Źe nie potrafi znaleŹæ wspólnego jêzyka z innymi. Nie radzi sobie teŹ z poczuciem winy za tragediê, która spotka³a Lucy. W koŹcu kaŹde z nich bêdzie musia³o znaleŹæ w³asny sposób na to, jak Źyæ z piêtnem haŹby.

- Fiodor Dostojewski, Idiota

Tytu³owy idiota to róŹni±cy siê od przeciêtnych i normalnych osób ksi±Źê Myszkina. WyróŹnia go niezwyk³a dobroæ, niekiedy na granicy naiwnoŹci, w³o³czucie, szlachetnoŹæ i m±droŹæ, które to cechy potrafi± doceniaæ tylko nieliczni. Dla wiêkszoŹci jest on tylko idiot±, nieprzystosowanym do Źycia, zbyt ma³o sprytnym i egoistycznym, by radziæ sobie w spo³eczeŹstwie. PowieŹæ rozpoczyna siê w momencie, gdy bohater wraca do Rosji po d³ugoletnim pobycie w Szwajcarii, gdzie lecz±c nadwraŹliwe nerwy, spêdzi³ wiêkszoŹæ swego Źycia. Odnajduje dalek± krewn±, genera³ow± Japanczyn, i próbuje rozpocz±æ nowe Źycie w nowym Źrodowisku, jednak zostaje wpl±tany w róŹne intrygi, jest wykorzystywany i oŹmieszany.

- Homer, Iliada

Iliada to zaklêty w micie poetycki obraz Źwiata sprzed trzech tysiecy lat. Homerowa epopeja oddaje pe³niê ludzkiej egzystencji, ca³e bogactwo rzeczywistoŹci.

Gniew Achillesa, przyjaŹñ Patroklosa, bohaterstwo Hektora, mi³oŹæ Andromachy, ból Tetydy i Hekabe, pojednanie z Priamem ... niewyczerpane jest Źród³o piêkna motywów i tematów Iliady.

- Mario Vargas Llosa, Rozmowa w katedrze

WielowarstwowoŹæ i wielo³osowoŹæ, kontrpunkt wsp³czesnej historii, polityki i obyczajowoŹci, umiejêtnoŹæ kontrastowania fabu³y i wirtuozeria formalna sprawiaj±, Źe ksi±Źka naleŹy do najwaŹniejszych utworów prozatorskich XX wieku. W Polsce pod koniec lat siedemdziesi±tych powieŹæ ta naleŹa³a do najchêtniej czytanych i komentowanych, szczególnie w krêgach inteligencji opozycyjnej, szukaj±cej w niej odniesienia dla lepszego zrozumienia mechanizmów ŹwiadomoŹci w³asnej sytuacji i nasilaj±cej siê walki politycznej. To takŹe wielki fresk spo³eczeŹstwa peruwiaŹskiego poddanego ciŹnieniu dyktatury genera³a Odria, bezlitosna analiza mechanizmów przemocy, konformizmu i najrozmaitszych form zniewolenia.

- Josa Carlos Somoza, Klara i pó³mrok

Rok 2006. Artystycznym rynkiem rz±dzi kierunek zwany hiperdramatyzmem, w którym ludzie staj± siê dzie³ami sztuki. Ty³e "p³ótina" moŹna kupiaæ, postawiaæ w galerii lub we w³asnym salonie, sprzedawæ, wywieŹæ do innego kraju, poæwiartowaæ porzuciæ w lasu wiedeŹskim... W³aŹnie tam zostaje odnaleziona martwa czternastoletnia modelka, a zarazem zniszczony obraz "Defloracja", autorstwa Bruno Van Tyscha. Rozpoczyna siê podwójne Źledztwo, prowadzone przez policjê i towarzystwo ubezpieczeŹ dzie³ sztuki. Intryguj±cy thriller o silnym ³adunku erotycznym zag³êbia siê w pó³mrok natury ludzkiej, docieraj±c do pozornie nieprzekraczalnych granic. To równieŹ metafora spo³eczeŹstwa, w którym Źycie i godnoŹæ taniej±, gdy w grê wchodzi± pieniêdze lub s³awa. A tymczasem w Madrycie tytu³owa bohaterka Klara marzy o tym, by zostawæ zauwaŹon± przez malarza geniusza. Jest gotowa ca³kowicie mu siê podporz±dkowaæ, w zamian za uczynienie z niej wyŹtkowego dzie³a sztuki...

- Philip Roth, Kompleks Portnoya

Aleks Portnoy, znerwicowany m³ody cz³owiek, ucieka od wszystkiego, co go ukszta³towa³o - od ograniczeŹ, jakie niesie wychowanie w mieszczaŹskiej rodzinie Źydowskiej, od obowi±zuj±cych zasad moralnych, od w³adzy ojca. Ta prze³omowa powieŹæ obyczajowa rozprawia siê za jednym zamachem z tabu seksu i jedzenia w moralnoŹci mieszczaŹskiej, dominacj± religii i matki w kulturze Źydowskiej, mitem ojca i psychoanalizy

- Witold Gombrowicz, Kosmos

Pó³ne, dojrzawie dzie³o wielkiego pisarza stanowi kwintesencjê jego pogl±dów na Źycie i sztukê. Dowodem na uniwersalnoŹæ i donios³oŹæ przes³ania powieŹci jest uhonorowanie jej miêdzynarodow± nagrod± Prix Formentor, najwyŹszym europejskim wyróŹnieniem po Literackiej Nagrodzie Nobla.

- Chuck Palahniuk, Podziemny kr±g

Byæ czy mieæ? S³ynne pytanie pokolenia stanu wojennego daje siê sparafrazowaæ takŹe jako dylemat: czy moŹna mieæ i jednoczeŹnie w pe³ni Źyæ. Czy pogoŹ za nastêpnym meblem z Ikei czy kolejny dzieŹ w pracy wype³niony rutynowymi zajêciami przybliŹa nas do celu? A odwrotnie, czy trac±c wszystko materialne w zamian zyskamy to duchowe?

Źwiat siê zdegenerowa³. Przesta³y w nim obowi±zywaæ jakiegokolwiek sensowne wartoŹci. Najlepszym sposobem

zmiany sytuacji jest zastąpienie niedoskonałego porządku chaosem. Destrukcji i zniszczeniu musi zostać poddane wszystko, co jeszcze się liczy: przyjaźń, piękno, szacunek dla ludzi i ich pracy. Dlatego w każdym większym mieście powstają kluby walki, dlatego najbardziej okaleczeni wychodzą z walki mężczyźni o urodzie Adonisa, dlatego najzacieklej walczy się z najbliższymi, dlatego kluby walki stają się organizacjami terrorystycznymi. Kto sieje wiatr, zbiera burzę...

- L. F. Celine, Podróż do kresu nocy

Być czy mieć? Słynne pytanie pokolenia stanu wojennego daje się sparafrazować także jako dylemat: czy można mieć i jednocześnie w pełni żyć. Czy pogoń za następnym meblem z Ikea czy kolejny dzień w pracy wypełniony rutynowymi zajęciami przybliży nas do celu? A odwrotnie, czy tracąc wszystko materialne w zamian zyskamy to duchowe?

Świat się zdegenerował. Przestały w nim obowiązywać jakiegokolwiek sensowne wartości. Najlepszym sposobem zmiany sytuacji jest zastąpienie niedoskonałego porządku chaosem. Destrukcji i zniszczeniu musi zostać poddane wszystko, co jeszcze się liczy: przyjaźń, piękno, szacunek dla ludzi i ich pracy. Dlatego w każdym większym mieście powstają kluby walki, dlatego najbardziej okaleczeni wychodzą z walki mężczyźni o urodzie Adonisa, dlatego najzacieklej walczy się z najbliższymi, dlatego kluby walki stają się organizacjami terrorystycznymi. Kto sieje wiatr, zbiera burzę...

- A. de Saint-Exupéry, Mały Księżyc

Ta księżka również za sto lat będzie aktualna, a to dlatego że przyjaźń, o której opowiada, i której uczy jest wieczna. Opowiada o małym chłopcu, który reprezentując każdego z nas wyrusza na poszukiwanie przyjaźni. Robi to tylko albo aż po to, aby w końcu docenić i odkryć to, że tak naprawdę już ją poznał i gdzieś tam zostawił samej sobie. Chłopiec uczy siebie i nas, że każdy jest odpowiedzialny za to, co sam ośwoił. Genialnie napisana, ponadczasowa księżka zarówno dla najstarszych, jak i przepiękna baśń dla najmłodszych.

- A. A. Milne, Kubuś Puchatek, Chatka Puchatka

Tytułowy bohater Miś o Bardzo Małym Rozumku jest ukochaną postacią lektur kilku już pokoleń. Nie on jeden zresztą. Czytelnicy uwielbiają także Prosiaczka, Królika, Kłapouchego, Kangurzykę z Maleństwem, a nawet Sowę Przemdrzałą i Tygrysa - wszystkie ożywione zabawki powieściowego Krzysia zamieszkujące Stumilowy Las. Odbywają one po tym lesie wędrówki, odwiedzają siebie wzajemnie, prowadząc kompletnie absurdalne pogawędki. Powiedzonka wiecznie mającego ochotę na małe Conieco słabomego misia weszły do codziennego języka wraz z całą swoją nonsensownością i abstrakcyjnym humorem.

- Bolesław Prus, Lalka

Lalka ukazała się pierwotnie w odcinkach na łamach warszawskiego Kuriera Codziennego, stanowiła dla wielu współczesnych literacką kontynuację Kronik. Dla miłośników Warszawy powieść Prusa jest powieścią o stolicy, literackim przewodnikiem, z którym planami Wokulskiego można odkrywać szczegóły wyglądu i życia ówczesnej stolicy. Dla innych powieść społeczno-obyczajowa podejmująca krytykę sytuacji w Polsce końca XIX w., powieść o wielkich idealistach, a dla wielu czytelników po prostu utworem o wielkiej i romantycznej miłości. Stanisław Wokulski zakochuje się w zobaczonej w teatrze arystokratce Izabeli Łęckiej i całe swoje życie i wszystkie marzenia podporządkowuje zdobyciu panny Izabeli: rezygnuje z pasji naukowej, gromadzi majątek, pomaga jej rodzinie finansowo, stara się wejść do wyższych sfer, spełnia jej kaprysy gdyż wydaje mu się, że wszystko to przybliży go do niej.

- Giuseppe Tomasi di Lampedusa, Lampart

Powieść Lampedusy cechuje piękny, oszczędny styl, zdolność uchwycenia w jednym zdaniu, powiedzeniu czy spojrzeniu, w jednym obrazie ludzi i wydarzeń, a także umiowanie bez reszty urody starych pałacowych wnętrz, "kruchego uśmiechu" kryształowych kwiatów wiecznika, i spokojny smutek towarzyszący obecnej w całej księżce wizji śmierci.

- James Jones, Cienka czerwona linia

Księżka uznawana za jeden z najsłynniejszych księzek wojennych XX wieku. Autor, w niezwykle sugestywny, realistyczny sposób, przedstawia wojnę, i nic dziwnego, sam w kocu brał udział w opisywanej przez siebie batalii, na wyspie Guadalcanal, w listopadzie 1942 roku. Cienka czerwona linia to według przytoczonego przez Jamesa Jonesa przysłówia, granica między szaleństwem a rozsądkiem. Czy jednak w ogniu walki można próbować tę linię odnaleźć? Jak oceni cynizm, tchórzostwo, brutalność? Po której stronie granicy należałoby umieścić zachowania doprowadzonych do ostateczności żołnierzy?

- Vladimir Nabokov, Lolita

Najgłośniejsza powieść Vladimira Nabokova, jednego z najwybitniejszych pisarzy XX wieku, jest opisem seksualnej obsesji czterdziestoletniego mężczyzny na punkcie dwunastoletniej dziewczynki Dolores. Powieść przetłumaczona na kilkadziesiąt języków, wydawano ją w atmosferze kontrowersji i protestów, a autora pomawiano o pornografię i pedofilię. Obecnie uznawana jest za jedno z arcydzieł literatury światowej.

- Joseph Conrad, Lord Jim

Owładnięty obsesją przetestowania własnego charakteru, wśród morskich odmętów, na odległych lądach Jim poszukuje okazji, by się sprawdzić, by dorównać wysokim standardom moralnym, które gości. Lecz surowa, brutalna rzeczywistość stawia wyzwania znacznie trudniejsze, niż się spodziewa. Zawieszony między honorem i wstydem, winą i potrzebą odkupienia, Jim zmaga się z największym przeciwnikiem: własną słabością.

- Ken Kesey, Lot nad kukułczym gniazdem

W szpitalu psychiatrycznym pojawia się nowy pacjent, McMurphy, który rozregulowuje jego działalność dotychczas jak w zegarku mechanizm. Nie podoba się to siostrze oddziałowej, traciąc z dnia na dzień autorytet wśród pacjentów i personelu. Chorzy czują się dużo lepiej, terapia zastosowana przez ich nowego towarzysza dobrze im służy.

Decyzja o wyleczeniu McMurphy'ego należy do Wielkiej Oddziałowej, z pozoru uosobienia słodczy i dobroci, w rzeczywistości sadystki znęcającej się nad pacjentami. McMurphy, który dotąd buntował przeciwko niej chorych, nagle zaczyna rozumieć, że musi ukorzyć się przed nią, jeżeli chce opuścić szpital. Ale czy gotów jest dać się pokonać bezdusznemu Kombinatowi, który zżera tyle istnień ludzkich?

- Jacek Dukaj, Lód

Akcja najnowszej powieści Jacka Dukaja toczy się w alternatywnej rzeczywistości, gdzie I wojna światowa nigdy nie wybuchła, jest rok 1924, a Królestwo Polskie wciąż zamrożone jest pod władzą cara i w Belle Epoque. Warszawę skuwają lód - w środku lata burze śnieżne zasypują drogi. Lute, nieziemskie anioły Mrozu, spacerują ulicami miast, zamierzając prawdę i fałsz. Benedykt Gierosławski, zdolny matematyk, ale i niepoprawny hazardzista, na zlecenie carskiego Ministerstwa Zimy zostaje wysłany Ekspresem Transsyberyjskim do skutego lodem Irkucka, skąd ma wyruszyć na poszukiwanie swojego ojca, podobno potrafiącego porozumiewać się z aniołami mrozu - lutymi. Tysiąc rubli gotówką wydobędzie Benedykta z dżugów, ale czy misja nie jest przypadkiem zbyt niebezpieczna? Szybko okazuje się, że dla Benedykta będzie to podróż, która odmieni jego życie...

- Stephen King, Lśnienie

To jeden z najlepszych współczesnych horrorów. Nastrój grozy i napięcia potęguje się w niej z każdą minutą. Pięcioletni chłopiec Danny znalazł się z rodzicami w opustoszałym na zimie hotelu. Wrażliwe, obdarzone zdolnościami wizjonerskimi dziecko odbiera fluidy czające się w jego murach - były one wiadukami krwawych porachunków świata przestępczego i milionerów. Straszliwe zdarzenia, które kończą fabułę, są jednak niczym w porównaniu z przejęciami psychicznymi bohaterów.

- E. M. Remarque, Łuk triumfalny

Ravie - pod takim nazwiskiem ukrywa się główny bohater - jest lekarzem i nielegalnie przeprowadza operacje w cieszęcej się dobrej opinii klinice. Pewnego dnia poznaje przypadkiem kobietę, która wypieśni jego pustą - jak już mu się wydawało - życie. Ale innego dnia spotyka, również przypadkiem, gestapowca, który go kiedyś torturował. Rozliczenie się z dramatyczną przeszłością - jakkolwiek okrutne - uwolni Ravica na nowo.

- Niccolò Machiavelli, Księżę

Księżę to nieśmiertelne lekcje, które do dziś kształtują myślenie liderów na całym świecie. Mędrość Machiavelliego wykracza dalece poza tak zwane "machiawelizmy". Machiavelli był znakomitym psychologiem rozpracowującym przeciwników na wiele ruchów do przodu. Dostrzegał zagrożoność podejmowania strategicznych decyzji. Widział wielowymiarowość potęgi organizacji i państw. Widział wczesne sygnały oznaczające umacnianie i osłabianie się władzy swojej i przeciwników. A oprócz tego był piekielnie skuteczny. W "Księciu" Machiavelli utrwalił zasady przywództwa i filozofię, które wymykają się dzisiejszym ramom. Skądając to dzieło w Państwa ręce, wierzymy, że współczesni liderzy zrobią dobry użytek z mędrości Machiawela.

- John Fowles, Mag

Powieść o fabule obfitującej w niezwykle zwroty akcji i zaskakujące rozwiązania, należy do arcydzieł literatury współczesnej. Bohater księżki, młody Anglik Nicholas Urfe, przyjmuje stanowisko nauczyciela na pewnej greckiej wyspie, gdzie zaprzysiężania się z właścicielem najwspanialszej posiadłości. Przyjaźń z milionerem wprowadzi młodzińca w świat prawdziwego koszmaru. Z każdym dniem rzeczywistość i fantazje coraz bardziej się mieszają, a

Urfe staje się nieświadomym aktorem prywatnego teatru bogacza - styka się ze śmiercią, seksem i strasliwą przemocą. Powoli, desperacko zaczyna walczyć o zachowanie zdrowia psychicznego i... życia. Akcji, stanowiącej prawdziwy labirynt zdarzeń, towarzyszą kulturowe szarady i zagadki, a sama powieść prowokuje do zastanowienia się nad iluzorycznością otaczającego nas świata i funkcjonujących w nim zasad moralnych.

- Anthony Burgess, Mechaniczna pomarańcza

Miasto nie może sobie poradzić z bandami mordujących i gwałcących wyrostków. Ale pełna makabra zaczyna się, gdy sędzi policja bierze stronę bandytów i zapewnia im bezkarność. Poznaliśmy to na własnej skórze. Kiedy skóra nam cierpi przy wyczynach 15-letniego Alexa i jego młodościowych zwyrodniałców, zadajemy sobie pytanie: czy to jest realne? Chociaż cenzura przez wiele lat prowadziła wojnę z Mechaniczną pomarańczą, do jej sławy przyczyniła się kultowy film Stanleya Kubricka. Anthony Burgess stworzył dla tej powieści osobny język. Przekład Roberta Stillera to nie tylko brawurowy popis wynalazczości językowej. To coś przerażającego realnego: istnieje szansa, że takim językiem Polacy będą rzeczywiście mówić. Nie to jest w Mechanicznej pomarańczy najokropniejsze, co jej bohaterowie wyczyniają, lecz to, co się przy tym dzieje w ich tylko pozornie ludzkiej świadomości.

- Jose Saramago, Miasto ślepców

Już samo zestawienie obu słów wydaje się być paradoksem. Kolejni mieszkańcy nagle tracą wzrok, pogracają się w mlecznej otchłani. W całym kraju powstają miejsca zesłania ociemniałych nieszczęśliwików, ale my obserwujemy tylko jeden opustoszały szpital, który w ciągu kilku dni zapełnia się dwustoma ślepcami. Wkrótce szpitalną społecznością zaczynają rządzić mechanizmy odtwarzające prastare, odwieczne schematy: walka o przetrwanie, walka o władzę, podział ról na oprawców i ofiary. Groteskowy obraz bezradnych jak dzieci, wytrąconych z normalnego życia ludzi, staje się historią upokorzenia. Przekroczone są wszelkie granice upodlenia, jakby ociemniały świat pozbył się nagle hamulców ukształtowanych przez tradycję, wiarę, kulturę. Podobnie jak żona lekarza, która jest mimowolnym świadkiem wielkiego upadku, chcemy zamknąć oczy, odwrócić głowę, ale musimy patrzeć do końca.

- Sempe, Gosciny, Mikołajek

Szkolne przygody obuziaka Mikołajka. Wycinek z życia w klasie, na korytarzu i szkolnym podwórku. Zwykłe wydarzenia, jak pamiątkowe zdjęcie klasowe, wizytacja czy nowy uczeń, stają się prawdziwą sensacją.

- Stieg Larsson, Mężczyźni, którzy nienawidzą kobiet

Pewnego wrześniowego dnia w 1966 roku szesnastoletnia Harriet Vanger znika bez śladu. Prawie czterdzieści lat później Mikael Blomkvist - dziennikarz i wydawca magazynu "Millennium" otrzymuje nietypowe zlecenie od Henrika Vangera - magnata przemysłowego, stojącego na czele wielkiego koncernu. Ten prosi znajdującego się na zakręcie życiowym dziennikarza o napisanie kroniki rodzinnej Vangerów. Okazuje się, że spisywanie dziejów to tylko pretekst do próby rozwiązania skomplikowanej zagadki. Mikael Blomkvist, skazany za zniesławienie, rezygnuje z obowiązków zawodowych i podejmuje się niezwykłego zlecenia. Po pewnym czasie dołącza do niego Lisbeth Salander - młoda, intrygująca outsiderka i genialna researcherka. Wspólnie szybko wpadają na trop mrocznej i krwawej historii rodzinnej.

- Michaił Bułhakow, Mistrz i Małgorzata

Książka ta stanowiła legendarne dzieło Michaiła Bułhakowa, pisana bez nadziei na publikację i nigdy nie mocno cenzurowana, stała się znaną na całym świecie, a jej popularność zwiększyły liczne adaptacje teatralne i filmowe, spektakle operowe i utwory muzyczne.

Ta wielka przypowieść o dobru, złu, miłości, sztuce i naturze ludzkiej ma uniwersalną i ponadczasową wymowę - dlatego weszła na trwałe do skarbnicy arcydzieł literatury.

- John Irving, Modlitwa za Owena

Kim jest Owen Meany? Ofiarą ślepego trafu, czy też wizjonerem, który przejrzał zamysły samego Boga? Nowym Mesjaszem czy bluźniercą? Zbiorowym sumieniem pokolenia młodych Amerykanów walczących w Wietnamie, czy może wyzwaniem - albo przestrogą? Czy Owen Meany urodził się za wcześniej, czy też za późno, czy we właściwym miejscu i czasie stał się narzędziem w rękach przeznaczenia? Owen Meany to Głos, dobywający się z gardła od urodzenia ukształtowanego do krzyku, to ręka odbijająca piłkę baseballową, która kończy pewien nudny mecz, lecz tak daje początek lawinie niesamowitych wydarzeń, historii osobliwej i wzruszającej, okraszanej czarnym humorem, pełnej mrocznego, gorzkiego symbolizmu.

- William Golding, Władca much

Powieść opowiada o grupie dzieci, które katastrofa samolotu rzuciła na bezludną wyspę, i które na tej organizują sobie życie bez dorosłych. Początkowo wszystko wygląda sielankowo: wyspa jest piękna, rośliny na niej wiele owoców,

dzięki którym nie grozi widmo g³odu i nie ma doros³ych z ich zakazami i nakazami. Dzieci spo³ród siebie wybieraj± przywódcê - Ralfa, poniewa¿ "mia³ w sobie jaki¶ spokój, który go wyróżnia³ w grupie, kiedy siedzia³ po³ród nich, poza tym by³ du¿y, o mi³ym wygl±dzie", ale nie posiada³ ani wystarczaj±cej inteligencji, ani cech przywódczych. Wszystkie postanowienia Ralfa, dotycz±ce organizacji ¿ycia na wyspie i prób uratowania przyjmowane s± z entuzjazmem. Sielska atmosfera wyspy powoli jednak zaczyna zanikaæ.

- Haruki Murakami, Kronika ptaka nakrêcacza

Haruki Murakami to pisarz posiadaj±cy s³uch absolutny, odbieraj±cy wszystkie tony absurdów i szaleñstw ¿ycia. W tej ksi±¿ce autor jest ludzkim wcieleniem owego ptaka nakrêcacza, który na drzewach swoim ostrym g³osem zdaje siê nakrêcaæ sprê¿ynê ca³ego ¶wiata. Lektura przekona nas, ¿e ¿ycie jest szalone wszêdzie i zawsze, ¿e absurd jest codziennym do¶wiadczeniem cz³owieka. Powie¶æ dzieje siê w dzisiejszej japoñskiej codzienno¶ci, wiemy, co bohaterowie jedz±, jak mieszkaj±, ubieraj± siê, pracuj±, jak siê kochaj±. A jednocze¶nie jeste¶my jakby na innej planecie. Autor po prostu s³uszenie za³o¿y³, ¿e nawet najdziksza wyobra¿ania nie prze¶cignie w szaleñstwach i absurdach samego ¿ycia.

- Dante, Boska komedia

Boska komedia jest alegoryczn± opowie¶ci± o wêdrówce Dantego-pielgrzyma przez Piek³o, Czy¶ciec i Raj. Podrój przez za¶wiaty jest jednak tylko pretekstem, by przedstawiæ pogl±dy poety na politykê, filozofiê, literaturê i obyczajowo¶æ ¶redniowieczn±, staj±c siê zarazem kompendium wiedzy kosmologicznej i przyrodniczej tego okresu.

- Orhan Pamuk, Nazywam siê czerwieñ

W szesnastowiecznym Stambule grupa najwy¶mienitszych artystów ma zrealizowaæ zlecenie su³tana: stworzyæ utrzyman± w nowoczesnym zachodnim stylu ksiêgê upamiêtniaj±c± jego wielko¶æ i chwa³ê. Ksiêgê maj± zdobiæ barwne miniatury. Ale sztuka figuratywna jest zakazana w religii muzu³mañskiej. Zlecenie i jego wykonawcy s± zatem w powa¿nym niebezpieczeñstwie. Nale¿y utrzymaæ je jak najd³u¿ej utrzymaæ w tajemnicy. Jeden z zatrudnionych mistrzów zostaje zamordowany&

- Victor Hugo, Nêdznicy

Temat to zaiste romantyczny: zbieg³y galernik i z³oczyñca, zmuszony do opieki nad osierocon± dziewczynk±, do¶wiadcza duchowego przeistoczenia. A dodajmy, ¿e ta malownicza historia rozgrywa siê na tle burz i zamêtu rewolucji francuskiej i wojen napoleoñskich, stanowi±c jedynie pretekst do przedstawienia barwnej panoramy ludzkich losów. Nic dziwnego zatem, ¿e dzieje Kozety i Jeana Valjeana od ponad p³óтора stulecia pobudzaj± wyobra¿añê czytelników, twórców za¶ inspiruj± do mniej lub bardziej wiernych adaptacji.

- William Gibson, Neuromancer

Case, jeden z najlepszych "kowbojów cyberprzestrzeni" poruszaj±cych siê w wirtualnym wszech¶wiecie, pope³ni³ b³±d, za który zosta³ srogo ukarany. Za nielojalno¶æ wobec zlecniodawców p³aci uszkodzeniem systemu nerwowego, co uniemo¿liwia mu dalsz± pracê i skazuje na uwiêzienie we w³asnym ciele. W poszukiwaniu lekarstwa wyrusza do Japoñskiej Chiby, gdzie zdobywa fundusze, by w nielegalnych klinikach odzyskaæ zdolno¶æ pod³±czania swego umys³u do komputera.

- A.Huxley, Nowy wspania³y ¶wiat

Przedstawiona w powie¶ci Huxleya wizja przysz³ego spo³eczeñstwa, które osi±gnê³o stan ca³kowitego zorganizowania i zrealizowa³o idea³ powszechnej szczê¶liwo¶ci, jest wizj± przera¿aj±c±. W roku 2541 (czyli w 632 roku nowej "ery Forda") obywatele Republiki ¶wiata powstaj± w rezultacie sztucznego zap³odnienia i klonowania. Od niemowlêcia poddawani s± wszechstronnemu psychologicznemu i biologicznemu warunkowaniu po to, by w wieku dojrz³ym staæ siê cz±stkami kastowej spo³eczno¶ci, z³o¿onej z pozbawionych wy¿szych uczuæ ludzkich automatów. Czy ten "wspania³y ¶wiat", w którym dominuje seks, prymitywne rozrywki, narkotyk soma, jest tylko zrodzon± w wyobra¿ani pisarza fantasmagori±?

- Homer, Odyseja

Dok³adnie nie wiadomo, kim by³ Homer, grecki aoida z VIII wieku p.n.e., który zebra³ pie¶ni swoich poprzedników, wêdrownych pie¶niarzy, i stworzy³ z nich dwa wiekopomne dzie³a - Iliadê i Odysejê. Byæ mo¿e w ogóle nie istnia³, a utwory s± dzie³em kilku pokoleñ ¶piewaków. Niew±tpliwie oba eposy wywar³y ogromny wp³ywa na ca³± p³ó¶niejsz± kulturê i literaturê europejsk±, staj±c siê wzorem dla nastêpnych pokoleñ twórców. Odyseja opisuje dalsze losy jednego z bohaterów Iliady - greckiego herosa Odyseusza, powracaj±cego po zwyciêskiej wojnie pod Troj± do rodzinnej Itaki. Dziesiêæ lat tu³aczki po l±dach i morzach uk³ada siê w barwn± mozaikê przygód, z której wy³ania siê obraz ¿ycia staro¿ytnych Greków, ich obyczaje, wierzenia oraz kultura duchowo¶æ i materialna.

- Patrick Sueskind, Pachnid³o

XVIII-wieczny Paryż, światowe centrum mody i elegancji, jest miejscem, gdzie żyje bohater tej niezwykłej opowieści - osobliwy karze³ obdarzony niepospolicie wrażliwym zmysłem powonienia. Jan Baptysta Grenouille tworzy eliksiry do produkcji perfum, które są powszechnie uznawane za niedoścignione w swej wyszukanej wytworności. Jednak żadne go nie satysfakcjonuje, geniusz zapachów marzy bowiem o wydestylowaniu wonności nad wonnościami z dziewiczego ciała kobiecego. Ta myśl każe mu szukać dziewczyny o idealnym zapachu...

- Jan Potocki, Rękopis znaleziony a Saragossie

Fantastyczna, pełna przygód i zagadek opowieść, która zagarnia czytelnika w swój niesamowity, nieco mroczny świat. Wstępujemy na teren przypominający Księżę tysiąca i jednej nocy: egzotyczne kraje innych kultur, obcych obyczajów, nieznanymi obrzędami, wreszcie ? magii, która z jednej strony znajduje swe racjonalne wytłumaczenie, z drugiej pozostaje nieustannie tajemniczą.

Akcja rozgrywa się w ciągu 66 dni w hiszpańskiej Andaluzji. Jednak ten, kto szukałby w tej książce obrazu Hiszpanii z czasów Filipa V Burbona, rozczaruje się. Historia Alfonsa van Wordena, mającego swój początek w dolinie Los Hermanos, toczy się w gruncie rzeczy w przestrzeni bałwiowej, zawieszającej prawa czasu i miejsca. Dla jednych Rękopis to arcydzieło epoki rozumu, dla innych - typowy tekst preromantyczny, dla jeszcze innych: prekursorska powieść fantastyczna.

- Adam Mickiewicz, Pan Tadeusz

Historia szlachecka z okresu poprzedzającego wyprawę Napoleona na Moskwę. W utworze tym można wskazać elementy eposu, pokazuje on bowiem bohaterskie czyny wielkich postaci na tle przełomowych dla narodu wydarzeń. Stała się on epopeją narodową, gdyż wyraża najważniejsze treści w chwili, gdy narodowi było to niezbędne oraz krzepi serca.

Gdy Pan Tadeusz w czerwcu 1834 roku wyszedł z druku, został przyjęty przez emigrację chłodno i z pewnym zdziwieniem. Rozgorczkowanie walkami i sporami politycznymi, myślicy tylko o przyszłych losach ojczyzny, ludzie ci nie umieli odczuwać piękna zawartego w mistrzowskim, spokojnym obrazie przeszłości. Niezwykła wartość dzieła oceniły tylko najwybitniejsi umysły, jak Słowacki i Krasiński.

- Joseph Heller, Paragraf 22

Jedna z najwybitniejszych powieści amerykańskich XX wieku, a zarazem najsłynniejsza powieść o II wojnie światowej. Utrzymana w poetyce czarnego humoru, ukazuje bezsens wojny i armii jako instytucji, wyśmiewa mechanizmy społeczne rzadzące się logiką absurdu. Jej bohaterowie to zbiorowisko wariatów, fanatyków, idiotów i oportunistów, ale nade wszystko ludzi, którzy pragną jednego - by przeżyć.

- Marek Hąasko, Piękni dwudziestoletni

Marek Hąasko opisuje w tej książce swoje życie w Polsce i na emigracji. Pojawiają się w niej nazwiska powszechnie znane i nikomu nie mówiące, Hąasko bowiem pisze o ludziach, których kocha, z którymi przeżył, i o tych, z którymi siedział w więzieniu. Lektura zmusza do nieustannego zadawania sobie pytań, co w tym wszystkim jest prawdą, a co zmyśleniem.

- S.I. Witkiewicz, Pożegnanie jesieni

W tej szyderczej tragikomedii miłosnej Witkacy poddaje mistrzowskiej analizie zmienne stany umysłu i sprzeczne odruchy wynikające z perwersyjnej psychopatologii, będącej podłożem działań wszystkich jego postaci. Ich reakcje fizjologiczne i emocjonalne są wzajemnie splecione z wyznawanymi teoriami; narządy płciowe, serce czy głowa - różne ośrodki władzy - często zdobywają przewagę w niespodziewanych i nieodpowiednich chwilach, niwecząc ludzką godność i prawo i doprowadzając do najbardziej groteskowych skutków.

- Franz Kafka, Proces

Max Brod, któremu Kafka czytał po kilka stron Procesu, zabrał manuskrypt i ukrył przed Kafką, dzięki temu, prawdopodobnie, Proces przetrwał. Ocalał Brod stos powyrywanych z zeszytów kartek, zapisanych dwustronnie, jako tako uporządkowanych, pogrupowanych w stosiki opatrzone prowizorycznymi tytułami. Kafka nie zostawił spisu treści, przynajmniej niczego podobnego nie odnaleziono do dziś, nie dał wskazówek, co do tego, które części uważa za ukończone, które są zamknięte, nie ponumerował ich. Miał więc Brod nielichy problem przed sobą, a po śmierci Kafki chciał jak najrychlej pokazać światu Proces jako dowód geniuszu Kafki.

- Stefan Teromski, Przedwiołnie

Księżka ta, wydana w 1925 roku w nareszcie wolnej Polsce, wywołuje wiele nieporozumień. Wytykano Teromskiemu kasandryczny ton, a nawet (nic nowego) kłanie własnego gniazda. A przecież miał rację, pokazując poprzez losy Cezarego Baryki bezmiar idealizacji i oczekiwań wobec niepodległej Polski oraz brutalną rzeczywistość nędzy, nierówności społecznej, nadętego frazesu politycznego, ideowego zagubienia.

- William Wharton, Ptasek

Ptasek jest opowieścią o przyjaźni i marzeniach, o miłości i wojnie, o szaleństwie i pięknie. Jest historią młodego człowieka, któremu obsesyjna miłość do ptaków umożliwia ucieczkę od ponurej rzeczywistości.

- John Milton, Raj utracony

Jeden z największych poematów epickich nowożytnego świata, którego przedmiotem jest powstanie świata, pochodzenie dobra i zła oraz dzieje stworzenia i upadku człowieka.

- George Orwell, Rok 1984

Wielki Brat Patrzy - to właśnie napisy tej treści, w antyutopii Orwella krzyczące z plakatów rozlepionych po całym Londynie, natchnęły twórców telewizyjnego show "Big Brother". Czyby wraz z upadkiem komunizmu wielka, oskarżycielska powieść straciła swoją rację bytu, stając się zaledwie inspiracją programu rozrywkowego? Nie. Bo ukazuje świat, który zawsze może powrócić. Świat pustych sklepów, permanentnej wojny, jednej wiary. Klaustrofobiczny świat Wielkiego Brata, w którym każda sekunda ludzkiego życia znajduje się pod kontrolą, a dominującym uczuciem jest strach. Świat, w którym ludzie czują się bezradni i samotni, miłość uchodzi za zbrodnię, a takie pojęcie jak "wolność" i "sprawiedliwość" nie istnieją. Na kuli ziemskiej są miejsca, gdzie ten świat wciąż trwa. I zawsze znajdą się cudotwórcy gotowi obiecywać stworzenie nowego, który od wizji Orwella dzieli tylko krok.

- Umberto Eco, Imię róży

Listopad 1327 roku. Do znanego opactwa benedyktynów w północnych Włoszech przybywa uczony franciszkanin, Wilhelm z Baskerville, któremu towarzyszy uczeń i sekretarz, nowicjusz Adso z Melku. W klasztorze panuje ponury nastrój. Opat zwraca się do Wilhelma z prośbą o pomoc w rozwikłaniu zagadki tajemniczej śmierci jednego z mnichów. Sprawa jest nagła, gdyż za kilka dni w opactwie ma się odbyć ważna debata teologiczna, w której wezmą udział dostojnicy kościoła, z wielkim inkwizytorem Bernardem Gui na czele. Tymczasem dochodzi do kolejnych morderstw. Przenikliwy Anglik orientuje się, że wyjaśnienia mrocznego sekretu należy szukać w klasztornej bibliotece. Bogaty księgozbiór, w którym nie brak dzieł uważanych za niebezpieczne, mieści się w salach tworzących labirynt. Intruz może tam łatwo zabłądzić, a nawet - jak krzyczą szychy - postradać zmysły.

- Kurt Vonnegut, Rzeźnia numer pięć

W zamyśle autora miała to być jego pierwsza książka. A jednak Vonnegut potrzebował dystansu lat, a także doświadczenia wynikającego z publikacji czterech wcześniejszych powieści, by wreszcie przelać na papier swe doświadczenia z czasów, kiedy jako jeniec wojenny był świadkiem bombardowania Dreźnie. W rezultacie powstała książka uchodząca za jedną z najwybitniejszych amerykańskich powieści antywojennych; książka o pisarzu, który nie potrafi wymazać z pamięci wspomnień z czasów wojny, chociaż z racji swego zawodu od lat zajmuje się tworzeniem fikcji; książka silnie autobiograficzna, miesząca dokument z science fiction, pełna trupów i gwałtu, oskarżeń i egzorcyzmów, panicznego strachu i miłości; wreszcie - mówiąc słowami autora - książka krótka i popaprana, bo o masakrze nie sposób powiedzieć nic inteligentnego.

- G. G. Marquez, Sto lat samotności

Miała to być pierwsza powieść Gabriela Garcii Marqueza. Dzięki swym dziadkom znał od dziecka historię Macondo i dzieje rodziny Buendía, przeładowanej fatum kazirodtwa.

Świat, w którym rzeczy nadzwyczajne miały wymiar szarej codzienności, zwyczajność zaś przyjmowana była jak zjawisko nadprzyrodzone, świat bez czasu, gdzie wiele rzeczy nie miało jeszcze nazw, był też jego światem.

Potrzebował aż dwudziestu lat, by wreszcie spisać te rodzinne opowieści z całym dobrodziejstwem i przekleństwem odniesień biblijnych, literackich, politycznych; uświadomił nam, że plemiona skazane na sto lat samotności nie mają już drugiej szansy na ziemi.

- Jaroslav Hasek, Losy dobrego człowieka Szwejka czasu wojny światowej

Główny bohater, Józef Szwejk, zajmujący się pokątnym handlem psami w Pradze, trafia do wojska. Ukrywając się za

maskę dobrodusznego idioty, wyszydza absurdy wojenno-biurokratycznej maszyny, dzięki czemu w czasie licznych przygód, czy to na służbie u kapelana Katza, porucznika Łukasza, czy w areszcie, w szpitalu, w drodze na front, udaje mu się zachować godność, wewnętrznie wolność i człowieczeństwo.

- Stephen King, To

Derry w stanie Maine, miejsce ledwie widoczne na mapie. Dochodzi tu do wyjątkowej eskalacji zbrodni, okrutnych morderstw, gwałtów i tajemniczych wypadków. W kanałach miasteczka zalęgło się To. Bliżej nieokreślone, przybiera najróżniejsze postacie - klauna, ogromnego ptaszyska, gósu w rurach. Poluje na dzieci. Tylko dzieci potrafią To dostrzec. I dlatego właśnie one stają do walki z potworem. Mija dwadzieścia kilka lat i To powraca. Dzieci są już dorosłymi, ale muszą odnaleźć w sobie dziecięcą wiarę, lojalność i odwagę, by skutecznie stawiać mu czoła.

- Mark Twain, Przygody Tomka Sawyer'a

Bohaterem tej pełnej humoru powieści jest Tomek Sawyer, sierota, którego wychowuje, a raczej próbuje wychować, ciotka Polly. Niesfornemu chłopcu bardzo imponuje wścigowski tryb życia Hucka Finna, starszego kolegi. Do grona przyjaciół Tomka należą również Becky, szkolna koleżanka i zarazem ukochana chłopca. Dzieci zwykle razem spędzają czas. Pewnej nocy na cmentarzu Huck i Tomek przypadkowo stają się świadkami morderstwa. Tytuowy urwis ujawnia prawdziwego winowajcę i staje się bohaterem całego miasteczka. Jednak na tym opowieść się nie kończy, gdyż zabójca ucieka z sali sądowej. Myśli o ponownym spotkaniu z bandytą napawa chłopca strachem...

- Henryk Sienkiewicz, Trylogia

Ogniem i mieczem, pierwsza z powieści tworzących Trylogię, przedstawia dzieje Polski w dobie powstania Chmielnickiego (1648-1654). Pisarz, starając się wzbudzić w czytelnikach patriotyczne uczucia, nadaje prozie cechy rycerskiego eposu, wprowadzając baśniowość oraz wyrazistych bohaterów reprezentujących dobre i złe postawy. Zbuntowani Kozacy pod wodzą Chmielnickiego zostali przedstawieni jako żądni krwi barbarzyńcy, a Polacy jako prawdziwi i odważni obrońcy ojczyzny. W czarno-białym schemacie zostali wpisani także (wbrew prawdzie historycznej) przywódcy walczących stron. Głównym wątkiem spajającym fabułę pierwszej części Trylogii uczynił pisarz burzliwe dzieje miłośnika rycerza bez skazy - Jana Skrzetuskiego i urodziwej szlachcianki - Heleny Kurcewiczówny, którzy rozdzieleni przez wrogów i przeciwności losu, przeżywały liczne perypetie.

- Aleksander Dumas, Trzej muszkietierowie

Znana i uwielbiana od pokoleń powieść przygodowa, której bohaterami są Atos, Portos i Aramis - trzej muszkietierowie Jego Królewskiej Mości Ludwika XIII, króla Francji - oraz ich młody przyjaciel d'Artagnan. Czytelnik z zapartym tchem śledzi dzieje ich konfliktów z poplecznikami kardynała Richelieu.

- James Joyce, Ulisses

Arcydzieło literatury światowej. Autor stara się ukazać bohaterów powieści poprzez analizę ich psychiki, procesu myślowego. Zrezygnował z typowego, konwencjonalnego komentarza na rzecz "bezpobieżnej obserwacji umysłu". Dla Jamesa Joyce'a człowiek jest równoznaczny z całym ludzkością, stara się go ukazać takim, jaki by, jest i będzie.

- Hermann Hasse, Wilk stepowy

Najśawniejsza powieść Hermanna Hessego wyrasta z atmosfery lat dwudziestych, z kryzysu wartości, jaki dotknął Europę między dwiema wojnami, a także z ówczesnej fascynacji psychoanalizą i jazzem. Dziś jednak Wilk stepowy nie stracił na aktualności; czytelnicy renesans tej książki rozpoczęli się w latach sześćdziesiątych, kiedy to w Stanach Zjednoczonych zafascynowała pokolenie późniejszych hippisów i stała się wielkim bestsellerem. Zapis przeżył osamotnionego artysty, Harry'ego Hallera, frapuje obrazem natury ludzkiej, wizje obecnych w każdym z nas skrajności i sprzeczności - a także narrację, która balansuje na granicy rzeczywistości i narkotycznej wizji.

- J. R. R. Tolkien, Władca pierścieni

Uniwersalna opowieść o walce ze złem, osadzona w realiach całkowicie wykreowanego, ale jakże bogato i szczegółowo opisanego świata, która znalazła drogę do serc czytelników na całym świecie, również w Polsce.

- Lew Tołstoj, Wojna i pokój

Jedno z największych arcydzieł literatury światowej, wielowątkowa epopeja z czasów wojen napoleońskich. Łączy elementy powieściopisarstwa historycznego, społeczno-obyczajowego, psychologicznego, daje bogaty obraz rosyjskiego życia za czasów cara Aleksandra I. Opisuje wielkie bitwy, oficerskie hulanki, pojedynki, polowania, bale, arystokratyczne salony i prowincję, narodziny i śmierć, miłość i zdradę, szczęście i nieszczęście, zdeterminowane przez fatalizm historii.

- Sun Tzu, Sztuka wojny

Zawarta w tej księżce wiedza nie wymaga naukowego przygotowania i jest przystępna dla każdego czytelnika. Słowa chińskich mędrców opatrzone zostały komentarzami zawierającymi wyjaśnienia trudniejszych fragmentów, opisami kontekstu sytuacyjnego i propozycjami zastosowania ich interpretacji w sytuacjach życia codziennego.

O skuteczności ponadczasowych chińskich nauk wiedzą azjatyccy politycy, biznesmeni i wojskowi od dwu i pół tysiąca lat. W XX wieku, po przegranej wojnie w Vietnamie, przekonali się o niej również Stany Zjednoczone, gdzie od kilkudziesięciu lat wykłada się wiedzę Sun Tzu i Sun Pina na uczelniach wojskowych.

- Fiodor Dostojewski, Zbrodnia i kara

Dramat ubogiego studenta Rodiona Raskolnikowa, który postanowił zamordować starą lichwiarkę, aby udowodnić swoją wielkość, od lat fascynuje czytelników. Być może dlatego, że ten wstrząsający moralitet o upadku i odkupieniu jest zarazem pasjonującą powieścią sensacyjną. Dostojewski z ogromną przenikliwością przedstawia psychikę drobiazgowo planującego zabójstwo maniaka, jak również pozornie nieporadnego, a w rzeczywistości diabolicznie inteligentnego policjanta. Zbrodnia i kara odsłania świat między, gdzie, poniżenia i okrucieństwa, w którym jedyną szansą na zbawienie jest miłość, bezwarunkowa, wszechogarniająca i wytrwała.

- Leopold Tyrmand, Z3y

Tytułowy Z3y to samotny romantyczny bohater, walczący w obronie pokrzywdzonych przeciw kryminalnemu półświatkowi powstającego z ruin miasta.

Utwór napisany żywo i z temperamentem, entuzjastycznie przyjęty przez czytelników w 1955 roku - nadal wciąż i fascynuje, bo to wszystko - jak pisał o Z3ym Witold Gombrowicz - lśni, tryska, brzmi, śpiewa...

- Howard Phillips Lovecraft, Zew Cthulhu

Narratorem jest uczonek, który studiuje dokumenty pozostawione przez "jego wujecznego dziadka, George'a Gammela Angella, emerytowanego profesora języków semickich w Brown University, Providence, Rhode Island". W skrzynce badacz znalazł dziwną paskorzębą w glinie, bezładne zapiski i jakieś wycinki z gazet. Wszelkie zapiski dotyczą tajemniczego kultu Cthulhu. Wraz z uczonym czytelnik wciąż jest w wir wydarzeń z przeszłości kierujących do mrocznej tajemnicy...

- Philip Kindred Dick, Ubik

Wewnątrz świata rażącego obłędem, w którym konwulsjom podlega nawet chronologia, normalność zachowują już tylko ludzie. Dick poddaje ich więc ciśnieniu przeraźliwej próby i w jego fantastycznym eksperymencie niefantastyczna pozostaje tylko psychologia bohaterów. Walczą oni do końca, stoicko i zjadale, z nacierającym zewsząd chaosem, którego źródła są w rzeczywistości niedocieczone... Osobliwość Dickowych światów bierze się zwłaszcza stąd, że dogłębnemu rozszepieniu i powieleniu ulega w nich - jawa... Końcowy efekt jest zawsze taki sam: rozróżnienie między jawą a zwidem okazuje się niemożliwością. Strona techniczna tego zjawiska jest niezbyt istotna... Rzecz w tym, że świat, wyposażony w instrument rozszczepiania jawy na jej nierozróżnialne podobizny, stwarza praktyczne dylematy, znane tylko teoretycznym spekulacjom filozofii. Jest to świat, w którym filozofia schodzi niejako na ulicę.

- Steven Erikson, Bramy domu umarłych (opowieść z Malazańskiej Księgi Poległych)

Osłabione konfliktem w Darudżystanie, Imperium Malazańskie stoi o krok od wojny domowej. Na świętej Pustyni Raraku, jasnowidza sha'ik zbiera olbrzymią armię, która weźmie udział w Tornadzie Apokalipsy - od dawna przepowiadany powstaniu przeciwko...

Jednak to nie koniec Apokalipsy stanowi największe zagrożenie dla śmiertelnych. Ze wszystkich stron świata do Imperium przybywają jednopochwyceni i d'iversi, poszukujący Legendarnej Kiełki Dżoni, prowadzącej do ascendencji. Już wkrótce może dojść do konfliktu zmienności z bogami...

- Lao Tsy, Droga

Jest to tekst źródłowego filozoficznego taoizmu, dokumentujący jego stan pierwotny, zanim jeszcze głębokie taoistyczne przesłanie zmieniono w religijny teatr dla mas...

- Karen Blixen, Pożegnanie z Afryką

Karen Blixen spędziła w Kenii siedemnaście lat (1914-1931), prowadziła tam plantację kawy. Pożegnanie z Afryką,

powieść autobiograficzna, to zdaniem krytyki jedna z najcenniejszych księzek o Afryce, z ogromnym wyczuciem wydobywająca różnice między kulturą a naturą, obalająca obiegowe opinie i mity o prymitywizmie mieszkańców Czarnego Lądu. Duńska baronowa, "siostra Szeherezady"- jak zwykła o sobie mawiać, nie znalazła jednak należnego jej miejsca ani w literaturze duńskiej, ani angielskiej, ani amerykańskiej...

- Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii*

Księżka jest o pięknej uroku i niezwykłych tajemnic krainie, którą czwórka młodych ludzi próbuje uratować przed siłami wadców zła.

Eustachy i Julia obdarzeni przez Asłana misją odnalezienia zaginionego królewicza Narnii, wędrując w towarzystwie dzielnego Bótosmętki przez budzące zdumienie i grozę krainy, odkrywając, że przeciwstawienie się złu daje zaskakującą siłę do walki z nim.

- Arthur C. Clarke, 2001. Odyseja kosmiczna

Przełom XX i XXI. Prowadzone na Księżycu wykopaliska ujawniają istnienie tajemniczego monolitu emitującego sygnał w kierunku Jowisza. Ekspedycja wysłana do zbadania tej największej planety Układu Słonecznego kończy się tragicznie - wszyscy, za wyjątkiem jednego, członkowie załogi giną.

David Bowman, ocalały astronauta, wyrusza na spotkanie krążącego po orbicie Jowisza ogromnego monolitu, przypominającego obiekt znaleziony na Księżycu...

- Sándor Márai, *Mar*

Ta niewielka powieść w swej zewnętrznej warstwie mówi o męskiej przyjaźni, zaburzonej przez miłosny trójkąt, przede wszystkim jednak jest refleksją nad potrzebą poznania prawdy, ale także nad niemożnością dotarcia do sedna minionych zdarzeń. Choć bohaterowie są już starzy, na przeszłość cięgle kładzie się cień niepewności - i to napięcie udziela się również czytelnikowi, który do końca nie otrzymuje prostych odpowiedzi.

- Marcel Proust, *W poszukiwaniu straconego czasu*

Gdy tylko dźwięk jakiś zasłyszany dawniej lub zapach kiedyś odczuwany przypominają się naszej pamięci i zaczynają istnieć zarazem w teraźniejszości i w przyszłości, wówczas trwa i zwykle ukryta istota rzeczy natychmiast zostaje wyzwolona i nasze prawdziwe ja budzi się i ożywa w owej chwili.

{moscomment}